Společnost
pro církevní právo

ZRCADLO CÍRKVE

3/2022/1

Aktuality Společnosti pro církevní právo
Praha – Brno – Olomouc – Stříbro – České Budějovice

1. března 2022 | 13. ročník

Z prezentace knihy J. R. Tretery *Církevní právo* dne 15. prosince 1993 v dominikánském klášteře v Praze v okamžik, kdy padl návrh založit Společnost pro církevní právo. Zleva JUDr. Petr Zderčík, *Mons. František Václav Lobkowicz, OPraem.*, S. M. JUDr. Jana Civínová, SCM, JUDr. Pavel Zeman a JUDr. Cyril Svoboda.

24. února 2022 Rusko zahájilo válku proti Ukrajině

Se zděšením a hrůzou jsme ve čtvrtek 24. února vstávali do nového dne. Po celém světě se rozlétla zpráva, že v ranních hodinách toho dne *zaútočila* ze všech stran ruská vojska na svrchované území Ukrajinské republiky. Po týdny *opakovaná lež* nejvyššího představitele Ruska, že hromadění ruských vojsk na rusko-ukrajinských a bělorusko-ukrajinských hranicích je jen vojenským cvičením a že Rusko nemíní napadnout Ukrajinu, se provalila. Hanebně nás všechny klamal. Pravdu měli ti, kdo před ruskou útočností varovali.

S hrdostí jsme vyslechli jednání Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, která se okamžitě shromáždila a jednomyslným rozhodnutím všech přítomných poslanců označila Rusko za útočníka. S napětím nasloucháme každému projevu předsedy vlády profesora Petra Fialy a souhlasíme s pevným postojem vlády. Na stranu obrany Ukrajiny se postavil i prezident České republiky a svůj dosavadní vstřícný postoj k Rusku prohlásil za omyl.

Česká biskupská konference odsoudila týž den ruský útok a vydala prohlášení a rozhodnutí, jejichž text přinášíme dále.

Právnická fakulta Univerzity Karlovy vydala své prohlášení, opřené o odbornou znalost mezinárodního práva, kterým ruský vpád na Ukrajinu odsuzuje.

Vyzýváme členy Společnosti pro církevní právo v českých zemích i v zahraničí k zaujetí stejných stanovisek a připravenosti na všemožnou pomoc Ukrajině a jejím obyvatelům.

P. prof. JUDr. Jiří Rajmund Tretera OP, předseda SPCP
doc. JUDr. ICLic. Záboj Horák, Ph.D., LL.M., místopředseda SPCP

Prohlášení Právnické fakulty Univerzity Karlovy ze dne 24. února 2022

Právnická fakulta UK považuje dnešní akt Ruské federace, kdy došlo ke vstupu jejích vojsk na území Ukrajiny, za zcela zřejmé porušení mezinárodního práva. Jedná se o porušení zákazu použití síly (článek 2 odst. 4 Charty OSN), který se dlouhodobě považuje za zcela stěžejní normu mezinárodního práva, a rovněž toto porušení dosahuje intenzity aktu agrese a ozbrojeného útoku ve smyslu článku 51 Charty OSN. Vyjadřujeme podporu všem, kdo jsou válečným konfliktem dotčeni.

doc. JUDr. PhDr. Marek Antoš , Ph.D., LL.M.
proděkan, Vedoucí katedry ústavního práva

Prohlášení České biskupské konference k aktuální situaci na Ukrajině

Čeští a moravští biskupové jednoznačně odsuzují ruskou agresi na Ukrajinu a vyjadřují svou plnou podporu Ukrajině.

Rozhodli, že tuto neděli použijeme při bohoslužbách mešní formulář *„V době války nebo rozvratu“* spolu s II. eucharistickou modlitbou *„O smíření“*, obsažené v Českém misálu, a vyhlašují kostelní sbírku, která bude tuto neděli věnována na pomoc Ukrajině.

Ve spolupráci s Charitou ČR nabízejí humanitární pomoc potřebným a vnitřně vysídleným na Ukrajině i těm, kteří uprchnou do naší země. Zároveň prosí věřící, aby se zapojili do konkrétní pomoci případným uprchlíkům.

Připojují se k výzvě papeže Františka a prosí, aby v den Popeleční středy věřící nabídli své posty a modlitby za Ukrajinu.[1]

Praha, 24. února 2022

Mons. Jan Graubner
předseda České biskupské konference

Prohlášení provinciála dominikánů k situaci na Ukrajině

Provinciál České dominikánské provincie se připojuje k prohlášení České biskupské konference ze dne 24. února 2022, které jednoznačně odsuzuje ruskou agresi na Ukrajině a vyjadřuje Ukrajině svou plnou podporu. Morální podporu vyslovuji předsedovi vlády České republiky Petru Fialovi v jeho prohlášeních a jeho krocích.

V rámci dominikánské rodiny vyjádřil provinciál svou podporu a solidaritu bratru Jarosławu Krawiecovi, vikáři dominikánů na Ukrajině, a provinciálům polské a slovenské dominikánské provincie, jejichž bratři na Ukrajině působí.

Dominikáni se připojují k modlitbám, postu a ke sloužení mší svatých za mír. Je třeba se rovněž modlit za politické představitele Evropy a USA, aby dokázali na kritickou situaci odpovídajícím způsobem reagovat. V naší zemi žijí a pracují tisíce občanů ukrajinské národnosti, je proto třeba vyjádřit jim plnou podporu. Je také nezbytné vyvarovat se jakýchkoliv projevů konfrontace a nenávisti k občanům ruské národnosti, kteří v naší zemi rovněž žijí. Nově vzniklá situace je vážná, a od každého z nás vyžaduje úsilí na cestě k míru a spravedlnosti.

Fr. Lukáš Jan Fošum OP, provinciál České dominikánské provincie

[1] **Letos připadá Popeleční středa, den přísného půstu, právě na tuto středu 2. března 2022.**

Prohlášení Jeho Blaženosti Svjatoslava, vrchního arcibiskupa Ukrajinské řeckokatolické církve

Milovaný, Bohem ochraňovaný ukrajinský národe!

Naše vlast je opět v nebezpečí!
Zrádný nepřítel, navzdory svým vlastním závazkům a ujištěním, porušiv základní normy mezinárodního práva, jako nespravedlivý agresor vstoupil na půdu Ukrajiny a přinesl s sebou smrt a zkázu.

Naše Ukrajina, kterou svět právem nazval „krvavou zemí“, která byla tolikrát zkropena krví mučedníků a bojovníků za svobodu a nezávislost svého národa, nás dnes volá, abychom se postavili na její obranu – na obranu své důstojnosti před Bohem a lidmi, svého práva na existenci a práva volby své budoucnosti.

Je naším přirozeným právem a svatou povinností bránit svou zemi a svůj národ, svůj stát a vše, co je nám nejdražší: rodinu, jazyk a kulturu, historii a duchovní svět! Jsme mírumilovný národ, který křesťanskou láskou miluje děti všech národů, bez ohledu na původ nebo přesvědčení, národnost nebo náboženství. Nezasahujeme do práv druhých a nikoho neohrožujeme, ale ani nevnucujeme nic svého! V této historické chvíli jednomyslně hlas našeho svědomí vyzývá všechny, abychom se postavili na obranu svobodného, jednotného a nezávislého Ukrajinského státu!

Dějiny minulého století nás poučují, že všichni, kdo rozpoutali světové války, je prohrávali, a modloslužebníci války přinášeli svým vlastním státům a národům jen zkázu a úpadek. Věříme, že v tento historický okamžik Bůh je s námi! Ten, v jehož rukou je úděl celého světa a každého člověka zvlášť, je vždy na straně obětí nespravedlivé agrese, trpících a zotročených. Je to On, kdo zjevuje své svaté Jméno v dějinách každého národa, svrhává a sesazuje dolů mocné tohoto světa – s jejich pýchou, dobyvatele – s iluzí jejich všemohoucnosti, naduté a drzé – s jejich sebevědomím. Je to On, kdo dává vítězství nad zlem a smrtí. Vítězství Ukrajiny bude vítězstvím Boží moci nad nízkostí a podlostí člověka! Tak to bylo, je a bude!

Naše svatá Církev-mučednice vždy byla, je a bude se svým národem! Tuto Církev, která již přežila smrt a vzkříšení, jako tajemné Tělo zmrtvýchvstalého Krista, nad nímž smrt nemá žádnou moc, dal Pán svému lidu v křestních vodách Dněpru. Od té doby se dějiny našeho národa a jeho Církve, dějiny jejich osvobozeneckých zápasů, dějiny vtělení Božího Slova a projevení Jeho Ducha pravdy v naší kultuře propojily navždy. A v tento dramatický moment naše Církev jako matka a učitelka je a bude se svými dětmi, bude je chránit a sloužit jim v Božím jménu! V Bohu je naše naděje a od Něho pochází naše vítězství!

Dnes slavnostně prohlašujeme: „Duši a tělo obětujeme za naši svobodu!“ Jedním srdcem a ústy se modlíme: „Bože, veliký, jediný, chraň Ukrajinu!“.

Svatí spravedliví, mučedníci a vyznavači ukrajinské země, modlete se a přimlouvejte se za nás u Boha! Požehnání Páně ať sestoupí na vás!

† SVJATOSLAV

Dáno v Kyjevě, v patriarchální katedrále Vzkříšení Kristova, 24. února léta Páně 2022

Místní skupina v Olomouci

Zpráva o překladu nové 6. knihy Kodexu kanonického práva (trestní právo)

Důvody pro překlad

Jednou z hlavních aktivit olomoucké pobočky Společnosti pro církevní právo je *koordinace nového překladu Kodexu kanonického práva*, o niž požádala Česká biskupská konference a pověřila koordinací těchto prací prof. Damiána Němce OP, předsedu olomoucké pobočky Společnosti pro církevní právo.

Důvodem pro tuto práci je nejen zohlednění více změn kodexu, především z pontifikátu současného papeže Františka, ale i potřeba částečné revize dosud úředně schváleného překladu vypracovaného prof. Miroslavem Zedníčkem (1931–2012), neboť se nejen od doby pořízení jeho překladu mírně posunula církevní terminologie, ale především je zřejmé, že takový překlad nemůže vzniknout dostatečně kvalitně ve všech svých částech jako dílo jednotlivce, byť nanejvýš erudovaného.

Po vydání nových norem pro manželské procesy v obou kodexech (CIC i CCEO) cestou dvou motu proprio *Mitis Iudex Dominus Iesus a Mitis et misericors Iesus* v roce 2015 (které jsou navzájem velmi podobné) byla po dlouhém očekávání vydána 23. května 2021 apoštolskou konstitucí *Pascite gregem Dei* nová 6. kniha CIC obsahující trestní právo, s účinností od 8. prosince 2021.

Kolektivní dílo

Prvotní překlad pořídil Dr. theol. habil. ICLic. Mgr. Jiří Dvořáček, Dr.J.C.O. (církevní soud v Praze, Katholische Universität Eichstätt a Cyrilometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci). Ke spolupráci bylo pozváno více osob znalých církevního a mnohdy též světského práva.

Z oslovených osob odmítl účast P. prof. JUDr. Antonín Ignác Hrdina, DrSc., O.Praem. (církevní soud v Praze a Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy). Neodmítl účast, ale nepodílel se P. ICLic. Mgr. Josef Rýznar (církevní soud v Olomouci). Menší měrou se podíleli Mgr. ThLic. ICLic. Monika Menke, Th.D. (církevní soud v Olomouci a Cyrilometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci) a doc. Dr. Jiří Kašný, Th.D. (Anglo-American University in Prague).

Střední měrou se podíleli P. PaedDr. JCLic. Mgr. Bartoloměj Marián Čačík, JCD, O.Praem. (církevní soud v Praze a Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy), P. Mons. Mgr. Karel Orlita, JU.D. (církevní soud v Brně), P. ICLic. Josef Radim Jančář, OCarm. (církevní soud v Brně), P. ICLic. Mgr. František Ponížil (církevní soud v Olomouci, doktorand na univerzitě Santa Croce v Římě), P. ThLic. ICDr. František Staněk (tehdy

doktorand na Papežské akademii v Římě, nyní diplomat apoštolské nunciatury ve Středoafrické republice) a Mgr. Martina Vintrová, J.C.D. (církevní soud v Plzni).

Výrazný podíl na zpracování měli P. ICDr. Libor Botek, Th.D. (církevní soud v Olomouci a Cyrilometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci), výše zmíněný Dr. theol. habil. Jiří Dvořáček, doc. JUDr. ICLic. Záboj Horák, LL.M., Ph.D. (Právnická fakulta Univerzity Karlovy), JUDr. Marie Kolářová, Th.D. (Arcibiskupství pražské), P. doc. JUDr. Stanislav Přibyl, Ph.D., Th.D., J.C.D. (církevní soud v Praze, Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích) a P. prof. JUDr. Jiří Rajmund Tretera OP (Právnická fakulta Univerzity Karlovy).

Časový postup díla

16. června 2021: ústní pověření Damiána Němce koordinováním překladu od arcibiskupa Jana Graubnera, předsedy ČBK.

Do poloviny července 2021: prvotní překlad zpracoval Jiří Dvořáček s výraznou pomocí italské synopse dosavadního a nového textu vypracované Františkem Ponížilem.

Do 6. srpna 2021: redigováno Damiánem Němcem.

7. srpna 2021: osloveným osobám rozeslána *1. pracovní verze* k připomínkám – připomínky do 29. srpna – neposlali je všichni.

3. září 2021: osloveným osobám rozeslána *2. pracovní verze* k připomínkám + *1. hlasovací anketa* ohledně sporných překladových termínů – odpovědi a připomínky žádány do 10. září 2021.

10. září 2021: dorazily odpovědi na 1. anketu (poslali skoro všichni) a navíc téhož dne výrazně kritické společné připomínky Karla Orlity a Josefa Jančáře (v podobě žádané do 29. srpna – zpožďovalo to práci – většině návrhů nebylo možno vyhovět, protože již byly prodiskutovány dříve na základě odpovědí do 29. srpna a výrazně se s výsledky diskuse rozcházely, dva návrhy byly naopak velmi podnětné a vedly ke 2. hlasovací anketě).

13. září 2021: osloveným osobám rozeslána *3. pracovní verze* k připomínkám + *2. hlasovací anketa* ohledně sporných překladových termínů – odpovědi a připomínky žádány do 16. září 2021 (poslali skoro všichni).

21. září 2021: osloveným osobám rozeslána *4. pracovní verze* k připomínkám – připomínky žádány do 30. září 2021 (připomínky poslali pouze Jiří Dvořáček a Libor Botek).

1. října 2021: na základě připomínek pouze Jiřího Dvořáčka a Libora Botka zpracována (snad) *finální verze*.

6. října 2021: text zaslán České biskupské konferenci spolu se zprávou o průběhu překladu pro Stálou radu ČBK.

5. listopadu 2021: po projednání ve Stálé radě ČBK a po jazykové korektuře zaslán zcela finální text se zapracováním drobných jazykových korektur.

10. listopadu 2021: schválení překladu na 129. plenárním zasedání ČBK.

Publikování překladu, prvotní zpracování v odborné literatuře

Překlad byl spolu s originálním latinským textem (v paralelním sloupcovém provedení) a apoštolskou konstitucí *Pascite gregem Dei* publikován v Acta ČBK 16 (2021) na s. 302–347. Svazky sbírky církevních zákonů a předpisů Acta ČBK jsou dostupné on-line na webu: https://www.cirkev.cz/cs/acta-ceske-biskupske-konference.

Nová trestněprávní úprava je zohledněna v publikaci TRETERA, Jiří Rajmund, HORÁK, Záboj, *Církevní právo*, 2. přepracované a doplněné vydání, Leges, Praha, 2021, 440 s., ISBN 978-80-7502-535-7, a to na s. 325–342.

Přehledový článek o nové 6. knize CIC publikoval P. prof. Antonín Ignác Hrdina, OPraem., v Revue církevního práva č. 84–3/2021 na s. 13–28 pod názvem *Co se (ne)změnilo rekodifikací kanonického trestního práva hmotného*.

Damián Němec

Vzpomínky na biskupa Františka Václava Lobkowicze, OPraem.

S hlubokým smutkem jsme přijali dne 17. února 2022 zprávu, že z této časnosti byl odvolán ve věku 74 let náš drahý přítel, zakládající člen a iniciátor založení Společnosti pro církevní právo, diecézní biskup ostravsko-opavský František Václav Lobkowicz, OPraem. Úmrtní oznámení jsme zaslali všem členům a přátelům naší Společnosti a na zesnulého jsme vzpomněli i při naší mši svaté sloužené současně s pohřební mší, která byla slavena v sobotu 26. února 2022 v katedrále Božského Spasitele v Ostravě a přenášena televizní stanicí Noe.

Dovolte nám, abychom k této vzpomínce připojili i několik osobních vzpomínek členů a příznivců naší Společnosti.

Jiří Rajmund Tretera, dominikán, profesor Právnické fakulty UK, předseda SPCP

Františka Václava jsem poznal až po sametové revoluci. Již dávno před ní, po celá léta jsem se pravidelně vídal s jeho mladším bratrem Zdeňkem Filipem, dnešním opatem tepelským, jenž tehdy pracoval v knihovně Národního muzea, v oddělení starých tisků. Seznámila nás PhDr. Helga Turková, pozdější ředitelka této knihovny, vůdčí osobnost Klubu Za starou Prahu, jednoho z mála svobodných spolků v naší zemi. Se Zdeňkem jsme si padli do oka a dobře poznali, že nás spojuje přísně utajované podzemní studium teologie, byť za různé řeholní řády. Také jsme se pravidelně viděli a při oltáři sloužili na pouti, kterou každého srpna v posledních letech totality organizoval náš společný přítel P. Hugo Pitel, OPraem., v basilice Nanebevzetí Panny Marie v Kladrubech u Stříbra, vždy po úporném boji s hydrou komunistického státu.

Když jsem od prosince 1989 zastával postavení tajemníka Konference vyšších řeholních představených, zformované již v podzemí, a předsedy Ústředí křesťanských škol, s velkým očekáváním jsem se těšil na seznámení s nově vysvěceným pomocným biskupem v pražské arcidiecézi, kterým se stal právě starší bratr mého dávného přítele. Slovo dalo slovo a měl jsem o přítele více. Tím zajímavější to bylo, že oba sourozenci si byli podobní, jak je u plnorodých sourozenců obvyklé, a současně se jeden od druhého lišili. S každým z nich

jsem sdílel trochu jiné zájmy. Ještě více se náš svazek utužil, když se mým milým žákem na právnické fakultě stal jejich synovec Jan Czernin, dnes již vážený právník, soudce a člen vedení Společnosti pro církevní právo.

V červnu 1990 jsem svazek dokumentů o počáteční činnosti našeho spolku pro obnovení církevního školství v českých zemích pěkně svázal a odnesl na arcibiskupství předat Františku Václavovi jako nově designovanému předsedovi komise České biskupské konference pro církevní školství.

Zatím jsem se připravoval ke kněžství. Jáhenské svěcení jsem získal v roce 1989 v lipském dominikánském kostele, ještě podle pravidel platících pro podzemní církev. Protože ty přestaly od ledna 1990 platit, musel jsem si na kněžské svěcení počkat až do června 1991. Bylo zvykem pozvat si jako primičního kazatele někoho blízkého, avšak z jiného řádu. A tak volba jednoznačně padla na Františka Václava. Byl jsem šťasten, že pozvání přijal a 30. června 1991, den po mém olomouckém svěcení, mě v pražském kostele svatého Jiljí při mé první mši kázal právě on.

30. červen 1991: primice Jiřího Rajmunda Tretery OP v kostele sv. Jiljí v Praze.

Po skončení slavnostního obřadu v kostele se všichni jeho účastníci odebrali na tradiční primiční hostinu, na kterou byli pozváni majitelem Klášterní vinárny na Národní třídě v Praze, mezi klášterem sester voršilek a Novou scénou Národního divadla. O této nesmírně milé společenské události již bylo psáno v mnoha memoárech různých autorů. Také mnoho příbuzných a přátel primicianta, věřících i nevěřících, bylo přítomno.

Mnoga ljeta, živijó!

Z primiční hostiny v Klášterní vinárně. V čele stojí Mons. František Václav Lobkowicz, Jiří Rajmund Tretera a provinciál Dominik Duka.

A ještě jednou z primiční hostiny v Klášterní vinárně na Národní třídě

Vedle Mons. Františka Václava Lobkowicze stojí PhDr. Karel Dolista (1921–2016), historik, úzký spolupracovník Jiřího Rajmunda Tretery, spoluautor zákonů o vrácení klášterních budov na celém území Československa, familiář řádu premonstrátů, později ředitel Náboženské matice.

Eva Bartoňová, zakladatelka a první ředitelka Dívčí katolické školy v Praze

Otec biskup František Václav Lobkowicz, apoštolský delegát pro Rytířský řád Křižovníků s červenou hvězdou, měl spolu s kanovníkem Janem Márou. OCr., křižovnickým novicmistrem, velkou zásluhu o přijetí jedné z prvních církevních škol nově založených po roce 1989 – Dívčí katolické školy – pod vlídnou střechu Křižovníků s červenou hvězdou u Karlova mostu. Zůstal vždy jejím velkým příznivcem!

Sdružení pro podporu humanizace zdravotnictví

Balady a romance z nemocnic a zdravotnických zařízení aneb z nemocničních sálů a předsálí

Balada třináctá: Kam stoupne ruská noha, tam sto let tráva neroste aneb Plaváním k zánětu ledvin

První komunistická školská reforma (1948–1953)

Ve školním roce 1952/1953, kdy mně bylo dvanáct let, jsem chodil *do druhé třídy střední školy*, které se podle starodávné tradice ještě v té době lidově říkalo *měšťanka*, navzdory tomu, že zákon o jednotné škole z 21. dubna 1948 č. 98/1948 Sb. z. a n. účinný od 1. září 1948 (tedy podle *první komunistické školské reformy*) přejmenoval čtyřtřídní měšťanskou školu na střední školu tak jako i pětitřídní obecnou školu přejmenoval na národní.

Jaký byl smysl této první reformy, která platila pět let (1948–1953) a jejímž iniciátorem byl zuřivý komunista Zdeněk Nejedlý, jediný předválečný sympatizant s komunisty mezi univerzitními profesory, a nově ustanovený ministr školství v Gottwaldově vládě nastolené pučem z konce února 1948?[2] Nelegálním přechodem moci na komunistickou stranu, vynuceným protiprávním vyzbrojením stranických bojůvek zvaných Lidové milice, hrozbou občanské války a agrese rusko-sovětských vojsk ze všech sousedních zemí, včetně ruských zón v Německu a Rakousku.

[2] Komunistický ministr PhDr. Zdeněk Nejedlý vystřídal po únoru v úřadu ministra školství JUDr. Jaroslava Stránského, národního socialistu, za jehož vedení školství v letech 1946–1948 by takové hrubé zásahy do dosavadního výborného československého školství byly nemožné.

Možná bude trochu paradoxní, že toto první poničení československého školství komunisty nazveme mírným. Opravdu bylo mírné proti školské reformě z roku 1953, kterou byl do Československa, již po Stalinově a Gottwaldově smrti, do naší země po tlakem ze zahraničí přenesen ruský školský systém.

V první reformě byly zrušeny první až čtvrté třídy gymnázií. Osmitřídní gymnázia byla od září 1948 zlikvidována, neboť to byl podle vládnoucí garnitury buržoazní přežitek, kam se prý dostávají (byť na základě talentových přijímacích zkoušek) zásadně děti vykořisťovatelů, což byli řemeslníci, obchodníci, lépe situovaní rolníci, učitelé, doktoři, inženýři a bohatší lidé. Toto tvrzení bylo pravdivé sotva způli. Zájem o studium měly a přijímající zkoušky úspěšně skládaly děti ze jmenovaných skupin obyvatel, ale ve stejné míře byly přijímány i děti z chudých rodin. Záleželo především na nadání.

Moje rodina byla chudá, a přesto téměř všichni její příslušníci od počátku první republiky do osmitřídních gymnázií chodili. Byla výjimka: dědeček Josef Tretera nedovolil mému tátovi, aby se v roce 1908 na gymnázium přihlásil. To nebylo ze sociálních důvodů, ale jednoduše proto, že na svého staršího syna, který byl intelektuálně schopnější než on, žárlil. Proto ho po nepovinné čtvrté měšťance poslal do učení nejprve k fotografovi, potom k typografovi. To druhé bylo úspěšné. Mladý muž stačil ještě dostat výuční list před svým narukováním do války. Dědečkova neústupnost nebyla třídní zábrana, ale osobní záležitost. Neměl svého syna rád. Druhého syna Josefa tam poslat nemohl, ač ho měl rád, protože ten neměl ke studiu na gymnáziu vůbec žádné nadání.

Celý ten komunistický humbuk kolem jednotné školy směřoval jen k jednomu: zneužít *závisti* některých z těch, jejichž děti na osmitřídních gymnáziích nestudovali, vůči těm, jimž se to podařilo. Pohladit jejich *mindráka,* a připoutat je pevněji k režimu. Poslat všechny děti v povinné školní docházce do jediného typu školy charakteru praktického, které nepřipravují k vyššímu typu vzdělání. Vedlejší efekt: zlikvidovat soukromé a církevní školy, na nichž byla výuka na státní ideologii méně závislá a obvykle i lepší.[3]

Děti, které měly pět tříd obecné školy za sebou, neměly tedy už napříště možnost vybrat si další školu, ale všechny musely přejít do čtyřtřídních škol, které se dříve nazývaly *měšťanské* a nyní *střední*. Také tam byli předisponováni dosavadní studenti nižšího stupně gymnázií, státních i soukromých.

Měšťanky byly ovšem až do té doby také školy kvalitní, jako všechny školy v českých zemích před rokem 1948. Jen jejich program nepočítal s dalším studiem. Trochu úsměvné je, že je nový režim přejmenoval na *střední školy*, takže každé dítě od jedenácti let bylo středoškolák a každý, kdo v komunistickém Československu absolvoval povinnou školní docházku, mohl říkat, že má středoškolské vzdělání. Zda se to týkalo také zvláštních škol, mi není známo.

Děti, které čtyřtřídní střední školu absolvovaly, a kterým to místní stranické orgány dovolily, mohly jít na základě přijímacích zkoušek studovat čtyřleté průmyslovky nebo bývalá vyšší gymnázia, teď už jen gymnázia (bývalou 5.–8. třídu gymnázií), nebo čtyřleté hospodářské školy, dříve obchodní (a dnes už zase obchodní), nebo konzervatoře.

Vcelku se tehdy ještě nic moc nezměnilo, jen trochu bylo studium některých stlačeno do praktičtější podoby. Což se mohlo později mnohým hodit, ať už dětem reakcionářským,

[3] Viz HORÁK, Záboj, *Církve a české školství*, Praha, 2011, s. 51.

anebo i komunistickým, s jejichž rodiči se to zvrtlo, vyhodili je a poslali do vězení, případně na popravu. Nikdo nevěděl dne ani hodiny, jak se tehdy říkalo, a mám to v pevné paměti. Po dvě desetiletí až do roku 1968 nikdo nevěděl, kdy bude moci ve svém i nově nabytém povolání či studiu pokračovat nebo bude vyhozen. Za okupace rusko-sovětskými vojsky z 21. srpna 1968 se to od počátků „normalizace“ zahájené v dubnu 1969 znovu opakovalo.

Vraťme se do mé druhé třídy Čtvrté střední školy ve Vršovicích, za Heroldovými sady, zvané „u pumpičky“. Tuhle třídu jsem prožil jako velice pohodovou. Ředitelem školy byl pan Pšenička. Sice nosil na klopě placku (kulatý odznak KSČ), ale byl znám svou účastí v životě Českobratrského evangelického farního sboru na Vinohradech a odmítl z něho vystoupit, takže byl během roku ze svého místa vyhozen, ale ještě mohl působit jako učitel hudební výchovy. Docházel k nám, k nadšení všech žáků, na hudební výchovu se svou stále dobrou náladou a samozřejmě s kytarou přes rameno.

Strach ze známky z tělocviku

„Tělesná výchova“ začínala být v té době prosazována podle materialistické doktríny jako *nejdůležitější předmět*. Příliš mně nešel. Zdokonalovat se mimo školu v Sokole, kam jsem chodil dříve, jsem už nemohl, protože byl komunisty postupně zrušen. Můj tatínek byl v září 1949 z redakce sokolských časopisů vyhozen a tři měsíce byl nezaměstnaný. Děti z takových rodin nesměly zpočátku chodit cvičit ani do nástupnických místních organizací, pokud někde byly. Orel byl zlikvidován podstatně dříve, už hned po únoru 1948, tak jsem tam nemohl přejít.

Rodičovské generace byly zvyklé, že na vysvědčení už z dob staré monarchie byla vždy z tělocviku, hudební výchovy, náboženství a ručních prací jednička, což byla vždy pro všechny slabší žáky radost, že aspoň v něčem uspěli. To mi aspoň vyprávěla maminka, a divila se, co to ti komunisti vyvádějí s klasifikací na vysvědčení za kejkle a ruší jeden z radostných prvků života všech dětí.

Já jsem stále musel bojovat, aby mi známka z tělocviku nehyzdila vysvědčení (přesněji: neznemožňovala prospět s vyznamenáním). Stačilo, když to byla trojka. Zaujal jsem však k tělocviku pozitivní vztah. Sám jsem se přihlásil, že budu chodit plavat do tělocvičny v Riegrových sadech, která dříve patřila Sokolu. Chodil jsem tam rád. Naučil jsem se tam plavat a nalezl jsem aspoň v tomto sportu zálibu. Méně mi v tělocviku šly hry. Tehdy jsme všichni museli být povinně kolektivističtí a kolektivní hry od košíkové po házenou se staly, chudinky, symbolem kolektivismu, aspoň pro některé. Ve třídách jsme museli volit na návrh shora předsedy třídy a výbor třídy, což bylo povinné pro všechny (jako zdvojení k předsedům organizací Pionýra v každé třídě a výborům, což byla povinnost jen pro ty, kteří se dali přesvědčit ke vstupu do pionýrské organizace a jimž tak přibyla druhá povinnost). Stále jsme se učili, jak se má schůzovat a zvedat ruce při hlasování, tedy hlasování pro shora dávané návrhy. Říkali jsme, že se z nás stávají *cvičení tuleni*, což bylo běžné označení pro členy Národního shromáždění a národních výborů.

Jak jsem se dal účastí na plavání strhnout k neopatrnosti

S tím plaváním jsem to asi přehnal. To víte, v prosinci, v lednu, v únoru byly mrazy, a i když jsem se usušil, plavky vyždímal a převlékl, přece jen cesta z Riegrových sadů až do Vršovic do Kodaňské ulice byla jeden – dva kilometry dlouhá a asi jsem prochladl. Tramvaj tím příčným směrem nejezdila.

Začalo to někdy začátkem dubna první angínou, z níž se vyvinula ošklivá hnisavá angína, a nakonec mně diagnostikovali *glomerulonefritis post anginam*. Musel jsem na začátku května do nemocnice, tentokrát do bývalých Masarykových domovů založených kdysi v Praze – Krči primátorem Petrem Zenklem, původně pro seniory, za nacistické okupace přestavěných na nemocnici. Nesla jméno Thomayerova nemocnice, podle slavného lékaře z Chodska.

V Krčské nemocnici

Druhý den mě ošetřující lékařka podrobně prohlížela. Ledviny jsem měl citlivé teprve na zkušební sekání hranou ruky do zad. Ale co mě strašlivě bolelo, bylo celé břicho. To se ale paní doktorce nelíbilo. Tvářila se moc vážně. Řekla, že nasadí čtyřdenní picí kúru.

Celkově po celou dobu mé hospitalizace, která trvala asi měsíc (od začátku května do začátku června), platilo, že mám co nejméně pít, maximálně půl litru tekutiny denně. Jaký kontrast proti dnešku, kdy nás lékaři pořád nabádají k tomu, abychom hodně pili. Samozřejmě, že všechna jídla byla neslaná a bez jakéhokoliv koření. Dnes se říká, že sůl v malém množství už tolik nevadí. Věda dospěla do jiného stádia.

Čtyřdenní picí kúra byla něčím úděsným. Jistou posilou pro mě bylo, že na pokoji se mnou leželi dva další pubertální mladíci a museli tu picí kúru držet také, ve stejné době jako já. Tak jsme na sebe pokřikovali, halekali a všelijak se bavili, abychom to vydrželi. První den byla suchá cesta, to jsme jen trošku jedli, ale nepili než pouhých pár hltů. Druhý den byl zoufalý. To jsme 24 hodin nejedli a nepili vůbec nic. Samozřejmě nám vadilo jenom to pití. Já jsem celý den snil, že až budu velký, tak budu prodavačem nápojů a budu mít stánek s limonádami a sodovkami a prodávat je zástupům lidí.

Takový hubený hoch, co ležel uprostřed nás, asi o dva roky starší než já, přišel na to, že v místnosti je jediná voda v nádobce na radiátoru ústředního topení. Musím ho pochválit, že měl tak silnou vůli, že ji nevypil. Ale přece jen tu dlouhou porcelánovou nádobku z radiátoru sundal a tu vodu si aspoň z vrchu nalil na břicho, že alespoň přes kožní póry tu tekutinu do sebe trochu vsaje. Koukali jsme na něho závistivě, ale pro nás už žádná odpařovací voda nezbyla. Kdo zaváhá…

Celý následující měsíc probíhala léčba bez problémů. Všichni byli na nás hodní a my asi také. Každou středu, sobotu a neděli chodily návštěvy. To jsem měl radost. Přicházela maminka, tatínek, bratr a někdy i další příbuzní, jak se domluvili, aby se mi k posteli vešli. Ti druzí mládenci měli návštěvy také.

Jednou, když už nám otrnulo, jsme se, já nevím proč, snad jen z legrace a rozvernosti, my dva na krajních lůžkách vrhli na toho uprostřed a dlaněmi ho bušili do prsou. Najednou se otevřely dveře a v nich sestra. Taková milá, prostředního věku, přiměřeně rázná. My dva

krajní (tedy útočníci) jsme se hned dekovali a zahučeli na svá lůžka. A sestra s mírně káravým hlasem povídá, no tak mládenci, co to tady děláte. Otočila se dál beze slova a odešla. Ten kluk uprostřed se tuze smál, strouhal nám mrkvičku a říkal, to jste ale dopadli, dobře vám tak. No není to ale ukázka, jak i takové nemocniční sestry mohou být vtipné a milé! Taková maličkost, a jak jsem si ji zapamatoval na celý život. Mimochodem, pamatuji si dokonce, jak se ten kluk uprostřed jmenoval. Neobvyklé, že?

Velká krádež – měnová reforma

V nemocnici mě zastihla *velká měnová reforma* k 1. červnu 1953. Přestože prezident Antonín Zápotocký občany v pátek 29. května v rozhlase ubezpečil, že žádná měnová reforma nebude. V okrádání vlastních občanů státem byli komunisté mistry, jaké v dějinách těžko nalézt. Od znárodnění všeho typu, bez náhrady či s náhradou pouze symbolickou, přes odnětí továren i továrniček, dílen, prádelen, obchodů i obchůdků, půdy a pozemků, i počínající kolektivizaci zemědělství. Všeho podnikání, kterým se lidé živili. Tato měnová reforma byla vyvrcholením sprostých *krádeží* v tom smyslu, že přes noc byla okradena většina všech občanů, nekomunistů i komunistů. Nové peníze byly předem tajně natištěny v Sovětském svazu. Proto v nich byly tříkoruny a 25 koruny podle tradičně ruského monetárního systému, který platil už za cara, ba právě z carského systému byl převzat. Pokladníci u nás zuřili.

Stačí si uvědomit, že staré peníze okamžitě přestaly platit a bylo je nutné vyměnit za nové. Ale ouha: v poměru 1:50, zatímco ceny byly upraveny v poměru 1:5. To znamená, že občané rázem přišli o 90 % svých peněz ve prospěch státu. Jen zcela nepatrný obnos na osobu byl vyměněn v poměru 1:5 (takže každý dostal 60 nových Kčs na osobu). Ani na to neměli nárok ti, kdo někoho zaměstnávali, byť i jen jednu osobu (například faráři, kteří měli hospodyni). Menší část vkladů na spořitelních knížkách byla vyměněna klouzavou metodou v nějakém prostředním kurzu (od jisté výše to bylo v poměru 1:30). Všechny úspory z dob před rokem 1945, tzv. vázané vklady, propadly úplně. Zrušeny byly potravinové lístky, což umožnilo zvýšit ceny potravin a ostatního zboží na cenu uprostřed ceny zboží kupovaného na lístky a podstatně dražšího zboží, prodávaného na tzv. volném trhu.

Když jsem se to, týden před svými třináctými narozeninami, v nemocnici o měnové reformě a jejích principech dověděl, tak můj mladistvý rozum zareagoval: a teď to konečně *praskne*. Tedy stane se, več všichni lidé kolem mě, rodina, známí, přátelé, šest let toužebně doufali, totiž že komunisti u nás moc neudrží a dojde k převratu.[4] Proto, že jsou neschopní, nevzdělaní a ekonomicky nezkušení a jednají proti vší lidskosti. Proto, že vyhazují ze zaměstnání a hromadně zavírají do vězení a posílají do internace a na nucené práce své odpůrce a tzv. třídní nepřátele (vyrobené jejich doktrínou). Proto, že čím dále tím více vyhazují z práce a zavírají i své vlastní spolustraníky, kteří se tlupě jiných spolustraníků nebo mocnému jednotlivci z jejich řad znelíbili. Teď to dovedli k úplnému krachu státních financí, což je vedlo k tomu měnovou reformou okrást všechny, nestraníky i méně významné straníky.

[4] Uvažujeme-li o možnosti převratu v situaci z roku 1953, je záhodno vzít v úvahu, že Československo v té době ještě nebylo okupovanou zemí, tj. na jeho území nebylo přítomno sovětské vojsko. Mezinárodní vojenský pakt Varšavská smlouva byl založen až roku 1955.

Za týden jsem se vrátil domů a koukám, všude ticho po pěšině. Jen v Plzni došlo k velké občanské vzpouře a masovým demonstracím. Násilně potlačeným, se stovkami zraněných a zatčených. Ostatní to zbaštili.[5] Samozřejmě, pod hlavněmi zbraní. Ale jak to, že to vydrželi ti, co nad těmi zbraněmi vládli?

Byl jsem jako kluk hrdý aspoň na ty Plzeňáky. Říkal jsem si tenkrát v červnu 1953, když jsem se vrátil z nemocnice domů, že si v Plzni přece jen pamatují, že je osvobodili Američané (i když to bylo tehdy zakázáno vůbec říkat a nesmělo se o tom psát až do roku 1989).

Proč se však o plzeňské vzpouře z roku 1953 v našich dějinách i dnes tak málo píše? Povstání v Berlíně v téže době se dnes oslavuje po celém Německu. Stejně jako se vzpomíná na pozdější polské nepokoje a maďarské národní povstání roku 1956. Ale o Češích mlčí samotní Češi. To snad měli donedávna všichni vítr před těmi nekajícími poslanci KSČM, co do loňska seděli v našem parlamentu? Není už na čase, abychom tu naši malou vzpouru v Plzni trochu více oslavili?

Maminka hrozně litovala, že byl lístkový systém zrušen, protože ona uměla hospodařit tak, že s lístky vyšla a nikdy jsme nemuseli nakupovat na volném trhu a také jsme to nedělali. Na to jsme totiž neměli, přestože tatínek těžce pracoval v hutích. Volný trh, ten byl spíše jen pro dobře honorované pracovníky policie ať už veřejné, nebo tajné, pro důstojnický sbor, lépe placené milicionáře, stranickou honoraci, ředitele, kádrováky a nic nedělající pracovníky „zvláštních služeb“ ve fabrikách i na úřadech.

Ve Vršovicích byla jen jedna prodejna se zbožím z volného trhu. Přesně vím, která to byla. Byli jsme se tam jednou podívat. Pustili nás tam, i když jsme nic nenakoupili. Těch, co tam chodili okukovat, bylo více. Trochu to tam vypadalo jako v pozdějších prodejnách TUZEX (založených až roku 1957), kde ale při vstupu chtěli, aby zákazník ukázal, že má bony.

Druhá komunistická školská reforma

Měnová reforma možná trochu překryla jinou katastrofickou událost, vyhlášenou v téže době, tedy také paradoxně až po Stalinově a Gottwaldově smrti, tedy v počínající Chruščovově éře. Byla to *druhá,* tentokrát *sovětizační školská reforma.*[6] S tou prý nesouhlasil ani soudruh Nejedlý, ale co mohl dělat. Byl rád, že se ještě drží nad vodou. Tahle reforma zrušila všechna gymnázia, a zavedením osmiletek a jedenáctiletek podle rusko-sovětského vzoru zkrátila základní a střední vzdělávání v Československu *o dva roky*. Vzorem byly sovětské sedmiletky a desetiletky. Ty končily vzdělávání také ve čtrnáctém a sedmnáctém roku věku. O třídu méně měly proto, že v Rusku tradičně začínala školní docházka až v sedmém roce věku dítěte (zatímco v Anglii začíná v pěti letech a ostatních evropských zemích v šesti letech).

Toto radikální zkrácení základního i předmaturitního studia se nutně muselo podepsat na vzdělání našich národů jako celku. Prý se někteří sovětští experti (potichu) podivovali, proč jsme přešli na jejich nižší vzdělanostní standard, který považovali za slabost ruského

---

[5] Jak je z literatury známo, jen jediný efekt to mělo: Československo bylo vyloučeno z mezinárodní organizace Mezinárodní měnový fond. Neboť porušilo jeho stanovy.

[6] Vyhlášená zákonem č. 31/1953 Sb. z 24. dubna 1953 a provedená k 1. září 1953.Viz HORÁK, Záboj, *Církve a české školství*, Praha, 2011, s. 147.

vzdělávacího systému již od doby carismu. Pochybuji, že to byla pravda, neboť by jim bránil strach z GULAGu i ruská pýcha, podle které je v Rusku vždy všechno lepší než u nás, na prohnilém Západě.

Na konci června 1953 jsem ještě naposledy viděl zvnitřku svou drahou školu „u pumpičky“. Musel jsem se tam dostavit k přezkoušení, abych mohl dostat vysvědčení o tom, jak jsem ukončil druhou třídu střední školy. To víte, dva měsíce jsem ve škole chyběl, tak to bez přezkoušení nešlo. Doprovodil mě tam tatínek, který se ten den vrátil z noční šichty v hutích na Kladně a měl přes den volno. Maminka ho tam poslala, protože to se ženami lépe umí. To víte, už tenkrát bylo školství feminizováno tak, že na dvacet učitelek na naší škole připadali jen dva učitelé. Uspěl jsem, vysvědčení jsem dostal, dokonce s vyznamenáním, což bylo pro mě jako dítě bezpartijních nesmírně důležité. V září jsem už musel nastoupit do osmé třídy někde docela jinde, naštěstí se stejnými učiteli, kteří se tam přesunuli. Kromě pana učitele Pšeničky, kterého vyhodili nadobro.

Jiří Rajmund Tretera

Gratulace členům SPCP

Dne 19. února 2022 oslavil své 70. narozeniny *JUDr. Miloslav Výborný*, dříve poslanec Parlamentu ČR, ministr obrany, soudce Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu.

Dne 22. února 2022 oslavil své 80. narozeniny *Mons. Josef Růt*, papežský prelát, děkan Katedrální kapituly při chrámu Svatého Ducha v Hradci Králové a kanovník penitenciář, notář diecézní kurie, zakládající člen Společnosti pro církevní právo. Mons. Růt byl soudním vikářem Diecézního církevního soudu v Hradci Králové, kancléřem Biskupství královéhradeckého a dlouholetým soudcem pražského církevního soudu.

Periodikum Zrcadlo církve, Aktuality Společnosti pro církevní právo Praha – Brno – Olomouc – Stříbro – České Budějovice vydává a rozesílá Společnost pro církevní právo, z. s., Sudoměřská 25, 130 00 Praha 3.

Fotografie na titulní straně: Z prezentace knihy J. R. Tretery *Církevní právo* dne 15. prosince 1993 v dominikánském klášteře v Praze v okamžik, kdy padl návrh založit Společnost pro církevní právo. Zleva JUDr. Petr Zderčík, *Mons. František Václav Lobkowicz, OPraem.*, S. M. JUDr. Jana Civínová, SCM, JUDr. Pavel Zeman a JUDr. Cyril Svoboda.

Šéfredaktor: P. Jiří Rajmund Tretera OP
Zástupce šéfredaktora: Záboj Horák
Redaktor: Jakub Nagy
Redakční rada: Tomáš Grundza, Marek Novák

Starší čísla online: spcp.prf.cuni.cz/aktuality. Zrcadlo církve vychází dvakrát měsíčně.
spcp@prf.cuni.cz

ISSN 2695-0111